
RESTAVRIRANJE IN SESTAVLJANJE MODELA KITAJSKIH VRAT V PALAČO IN OKRASNIH STEN V SEM

Ralf Čeplak Mencin

251

Na pobudo Zmaga Šmitka z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani sem, pred tridesetimi leti vodja Muzeja neevropskih kultur v Goričanah (dislocirano enoto Slovenskega etnografskega muzeja), jeseni 1993 obiskal Peking. Tam sem odkril grob slovenskega jezuita in cesarskega astronoma barona Ferdinanda Avgušтина Hallerja von Hallersteina (Liu Songlinga) in prvič navezal uradne stike s strokovnjaki »Prepovedanega mesta« – Muzeja cesarskih palač, ki je eden največjih muzejev na svetu. Srečal sem se z An Laishunom, takratnim kustosom, ki je postal pozneje profesor muzeologije, predsednik Kitajske zveze muzejev, podpredsednik ICOM-a in je trenutno predsednik ICOM ASPAC (ICOM Asia-Pacific Alliance), ter kustosom Yi Hongzhangom, ki je naslednje leto obiskal Muzej neevropskih kultur in analiziral nekatere kitajske predmete, ki so bili shranjeni v depoju muzeja. Tako se je začelo sodelovanje med Muzejem neevropskih kultur in »Prepovedanim mestom«.

Po dvajsetih letih (2013) sem skupaj z novinarjem Urošem Lipuščkom in lektorico slovenščine gospo Metko Lokar, ki je začela v Pekingu poučevati slovenščino, znova obiskal Muzej cesarskih palač.

Na povabilo Slovenskega etnografskega muzeja (SEM) in s finančno podporo Konfucijevega inštituta v Sloveniji je SEM za nekaj dni maja 2014 obiskala ekipa restavratorjev iz Muzeja cesarskih palač v Pekingu in pregledala t. i. Skuškovno kitajsko zbirko. Spoznala je, da SEM ne hrani kitajskega čajnega paviljona, temveč kvaliteten in redek model lesene kitajske hiše in osem izrezljanih lesenih okrasnih sten kitajskega aristokratskega stanovanja iz 19. stoletja, iz časa dinastije Qing. Žal za restavriranje in sestavljanje modela kitajske hiše in kitajskih okrasnih sten, ki so bili že 100 let razstavljeni na majhne kose, ni bilo ne časa ne denarja in zadeve so se zaustavile za nekaj let.

Bao Jie, Hou Tenglong, Huang Qicheng, Guo Fuxiang, Nataša Vampelj Suhadolnik in Gaja Zabukovšek
Lipovšek pri ogledu okrasnih sten (foto: Ralf Čeplak Mencin, 2023).

Vnovič sem obiskal Muzej cesarskih palač v Pekingu oktobra 2018 in se po štirih letih srečal s kitajskimi restavratorji, ki sem jih spoznal v Ljubljani.

Na Oddelku za azijske študije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani se je v sodelovanju z Znanstveno-raziskovalnim središčem Koper in SEM leta 2018 začel projekt *Vzhodnoazijske zbirke v Sloveniji: vpetost slovenskega prostora v globalno izmenjavo predmetov in idej z Vzhodno Azijo* pod vodstvom Nataše Vampelj Suhadolnik. Pri projektu, ki ga je financirala Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, so sodelovali tudi Narodni muzej Slovenije, Pokrajinski muzej Celje in Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran. V okviru projekta smo identificirali, analizirali in raziskali vzhodnoazijske predmete v slovenskih javnih institucijah ter postavili podatkovno bazo in spletni portal VAZ¹. Spletna stran je zasnovana na način, da omogoča celosten in sistematičen pregled teh predmetov v Sloveniji. Združuje javnosti večinoma nedostopne zbirke iz depojev več slovenskih muzejev, pri čemer je vsak predmet strokovno in celostno predstavljen, opremljen s fotografijo, datacijo in drugimi ključnimi podatki.

Velik poudarek je bil na Skuškovi zbirki, ki je največja zbirka vzhodnoazijskih predmetov v Sloveniji. Ivan Skušek ml. in njegova soproga Tsuneko Kondō Kawase (Marija Skušek) sta leta 1920 pripeljala v Ljubljano izjemno zbirko kitajskih antikvitet (pohištvo, oblačila, porcelan, numizmatične predmete, pahljače, glasbila, gong, budistične kipce, kitajske strešne jezdece, model kitajske hiše ter izrezljane lesene okrasne stene ...) z

¹ Dostopno na <www.vazcollections.si> [20. 11. 2023].

Model restavriranih in sestavljenih vrat v kitajsko palačo iz Skuškovke zbirke SEM
(foto: Ralf Čeplak Mencin, 2014).

namenom, da odpreta prvi zasebni kitajski muzej v Sloveniji. Skuškova kitajska zbirka je prišla leta 1964 v Muzej neevropskih kultur, postala temelj muzeja in bila stalno razstavljena do leta 1988, ko se je sesul eden izmed grajskih stropov. Lesene okrasne stene in model kitajske hiše so bili zloženi v škatlah v koščkih, saj sta jih zakonca Skušek iz Pekinga v tej obliki poslala v Slovenijo. Vse od takrat – zdaj že več kot 100 let – pa niso bili nikoli sestavljeni.

Dodatne raziskave modela kitajske hiše s pomočjo digitalizacije je izvedla tudi mednarodna slovensko-avstrijska raziskovalna skupina pod vodstvom dr. Geralda Kozicza in dr. Helene Motoh, v kateri so sodelovali raziskovalci s Tehniške univerze v Gradcu, Znanstveno-raziskovalnega središča Koper in Univerze v Ljubljani.

Leta 2001 smo zbirko preselili v depoje v Škofjo Loko in od tam v novi SEM na Metelkovo ulico v Ljubljani. Na stalni razstavi *Odsev daljnih svetov* (2006) smo razstavili le manjši del Skuškovke kitajske zbirke, drugi predmeti pa so shranjeni v depaju. Med njimi tudi model kitajske hiše in izrezljane lesene okrasne stene.

Poleti 2019 sem ponovno obiskal »Prepovedano mesto« in spoznal generalnega direktorja dr. Wanga Xudonga, ki je še isto jesen obiskal SEM z delegacijo muzealcev iz »Prepovedanega mesta«.

V začetku leta 2020 smo nameravali skupaj z Oddelkom za Azijske študije FF UL povabiti restavratorje iz Muzeja cesarskih palač, da bi končno restavrirali in sestavili model kitajske hiše in osem okrasnih sten kitajskega aristokratskega stanovanja iz 19. stoletja. A presenetila nas je pandemija covida-19 in vsa prizadevanja so splavala po vodi.

Letos, jeseni 2023, pa nam je le uspelo v sodelovanju z Muzejem cesarskih palač v Pekingu, SEM, Oddelkom za azijske študije FF UL, Znanstveno-raziskovalnim središčem

Model restavriranih in sestavljenih vrat v kitajsko palačo, ki je bil razstavljen na koščke več kot 100 let (foto: Ralf Čeplak Mencin, 2023).

Koper in s finančno podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije realizirati dolgo zaželen in načrtovan projekt.

V začetku septembra in sredi oktobra 2023 so SEM obiskali Guo Fuxiang, Shi Sunming, Bao Jie, Huang Qicheng in Hou Tenglong – strokovnjaki iz Muzeja cesarskih palač v Pekingu in v dveh mesecih restavrirali in sestavili model vrat v palačo ter izrezljane lesene okrasne stene iz Skuškovice kitajske zbirke ter jo tudi poglobljeno analizirali. V času restavriranja se je izkazalo, da je model kitajske hiše pravzaprav model vrat v palačo. Pred samo gradnjo so izdelali model, ki jim je služil kot arhitekturno pomagalo.

Projekt sem koordiniral jaz in restavratorja Gregor Kos in Žiga Rehar (vsi iz SEM), pomagali pa sta tudi prof. dr. Nataša Vampelj Suhadolnik (Oddelek za azijske študije FF UL) in dr. Helena Motoh (Znanstveno-raziskovalno središče Koper).

Projekt je bil medijsko dobro pokrit. Poleg objav na naši spletni strani smo ga oglaševali na družbenih omrežjih. V Dnevniku (17. 10. 2023) je bil objavljen daljši članek, daljši prispevek na MMC RTVSLO, TV Slovenija (oddaji Kultura in Osmi dan) ter članek in video kitajske agencije Xinhua.

Restavriran model vrat v palačo in restavrirane okrasne stene bodo obogatile razstavo o Skuškovici kitajski zbirki, ki jo načrtujemo v letu 2024, in tako celovito predstavile zbirko s predmeti, ki že 100 let počivajo v depojih. Sam potek restavriranja je bil odprt tudi za širšo javnost, s čimer smo prispevali k spoznavanju in razumevanju samega postopka izdelave tradicionalne kitajske arhitekture. K ogledu in sodelovanju

so bili vabljeni študentje in študentke etnologije in kulturne antropologije, arhitekture, restavriranja in konzerviranja, umetnostne zgodovine in azijskih študij. S tem smo dodatno osvetlili različne vidike vzhodnoazijskih kultur in družb ter pripomogli k preseganju stereotipnih podob in sprejemanju različnih kulturnih vrednot. Delo kitajskih restavratorjev je sovpadalo s tretjo mednarodno konferenco EAAA (Evropska zveza za azijsko umetnost in arheologijo), ki je potekala od 13. do 17. 9. 2023 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Na konferenci je sodelovalo približno 140 strokovnjakov z vsega sveta, kar je bila odlična priložnost za promocijo tega gradiva med mednarodno uveljavljenimi strokovnjaki, ki so lahko s svojimi bogatimi izkušnjami in znanjem dodatno osvetlili različne vidike raziskovanja tovrstnih arhitekturnih modelov in kitajske notranje opreme.

Restavriranje je sovpadalo tudi s 100. obletnico SEM in pretekom 60 let, kar je zbirko muzeju podarila soproga Ivana Skuška ml. gospa Marija Skušek - Tsuneko Kondō Kawase. Ob praznovanju obletnice je tovrstno strokovno srečanje potrditev tesnih stikov na področju proučevanja in prezentacije zunajevropskih zbirk.